

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΕΤΟΣ 2015

ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Περιεχόμενα

I. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ	2
1. ΝΟΜΟΙ.....	2
2. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ	3
3. ΝΟΜΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ/ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	3
4. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΕ	7
II. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	10
1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ	10
2. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	13
3. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	14
4. ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑ	15
5. ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ.....	15
6. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑΣ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	16
7. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	16
8. ΕΘΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	16
9. ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	17
10. ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ	19
11. ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ.....	19
12. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ	20
13. ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	20
14. ΣΥΝΕΔΡΙΑ - ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ	21
15. ΆΛΛΕΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΥΔΔΑΔ	22

III. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	22
.....	.....
A. ΤΟΜΕΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	22
1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ	
ΥΠΟΔΟΜΩΝ	22
2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΡΕΪΣΗΣ ΚΑΙ	
ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ	26
3. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΑΥΤΟΝΟΜΗ	
ΠΤΕΡΥΓΑ	27
4. ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ	
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	27
5. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	
.....	27
6. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ/ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	28
7. ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	
ΜΕΤΡΩΝ	29
8. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ	29
9. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΥ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΟΥ	30
10. ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΩΝ ΝΗΠΙΩΝ	30
B. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	31
1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΡΩΓΗΣ (ΥΕΚΑ)	31
2. ΕΠΑΝΟΔΟΣ	32
IV. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ	34

I. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

1. ΝΟΜΟΙ

- Ν. 4322/2015 «Μεταρρυθμίσεις ποινικών διατάξεων, κατάργηση των καταστημάτων κράτησης Γ΄ τύπου και άλλες διατάξεις». Δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α΄ 42/27.04.2015.
- Ν. 4329/2015 «Έκδοση διαταγής πληρωμής για αξιώσεις από διοικητική σύμβαση που έχει συναφθεί στο πλαίσιο εμπορικής συναλλαγής και άλλες διατάξεις». Δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α΄ 53/2.6.2015.
- Ν. 4335/2015 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4334/2015 (Α΄ 80)». Δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α΄ 87/23.07.2015. Επισημαίνεται ότι στο άρθρο 1 περιλαμβάνονται οι

τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Σημειώνεται, ακόμη, ότι με το άρθρο 2 ενσωματώνεται στην εθνική έννομη τάξη η Οδηγία 2014/59/ΕΕ για την ανάκαμψη και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων. Σε αυτό το πλαίσιο επισημαίνονται οι ρυθμίσεις του ΙΗ΄ Κεφαλαίου (άρ. 105 – 110) περί κυρώσεων και δικαστικής προστασίας.

- Ν. 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης». Δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ τ. Α΄ 94/14.8.2015. Επισημαίνεται ιδίως ότι στο Μέρος Β΄, στην Παράγραφο Γ, υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», περιλαμβάνονται τροποποιήσεις του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών και του Πτωχευτικού Κώδικα και ρυθμίσεις θεμάτων συμβολαιογράφων. Επίσης, σημειώνεται ότι στο Μέρος Β΄, στην Υποπαραγράφο Α.4, περιλαμβάνονται τροποποιήσεις του ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, σχετική τροποποίηση του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Δικαστικών Λειτουργών και αύξηση του αριθμού των θέσεων των Ειρηνοδικών, με αντίστοιχη κατανομή τους στα Ειρηνοδικεία της Χώρας.
- Ν. 4356/2015 «Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις». Δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α΄ 181/24.12.2015.

2. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- Π.Δ. 67/2015 «Διαδικασία ηλεκτρονικής δημοσίευσης αποσπάσματος κατασχετήριας έκθεσης και περιλήψεων πράξεων και δηλώσεων στην ιστοσελίδα δημοσιεύσεων πλειστηριασμών του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων – Τομέα Ασφάλισης Νομικών (ΕΤΑΑ–ΤΑΝ)». Δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α΄ 110/17.9.2015.

3. ΝΟΜΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ/ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Ομάδα Εργασίας με αντικείμενο: α) την υποβολή προτάσεων για την τροποποίηση του ν. 2928/2001 «Τροποποίηση διατάξεων του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλες διατάξεις για την προστασία του πολίτη από αξιόποινες πράξεις

εγκληματικών οργανώσεων» (ΦΕΚ Α΄ 141), τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης και της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων και β) τη σύνταξη σχεδίου της προβλεπόμενης στο άρ. 9 παρ. 3 του ν. 2928/2001 Κοινής Υπουργικής Απόφασης για τον καθορισμό του φορέα και τη διαδικασία υλοποίησης των μέτρων προστασίας μαρτύρων που περιλαμβάνονται στο άρ. 9 παρ. 2 του προαναφερθέντος νόμου. Η ομάδα ολοκλήρωσε και παρέδωσε το έργο της τον Ιούνιο του 2015.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την κατάρτιση σχεδίου νόμου για την τροποποίηση της νομοθεσίας περί συμφώνου συμβίωσης και για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου, τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης και της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων. Η επιτροπή ολοκλήρωσε το έργο της ως προς το πρώτο σκέλος, το οποίο και ενσωματώθηκε στον ν. 4356/2015 «Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 181/24.12.2015). Με την υπ' αριθμ. 94388/18.12.2015 Υ.Α. ανατέθηκε στην επιτροπή το έργο της αναμόρφωσης διατάξεων του οικογενειακού δικαίου. Η σχετική Υ.Α. δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Β΄ 2829/18.12.2015.

- Ομάδα Εργασίας με αντικείμενο τη σύνταξη της προβλεπόμενης στο άρ. 11 του ν. 4312/2014 «Ρύθμιση δεσμευμένων ή κατασχεμένων χρηματικών απαιτήσεων και μετρητών και άλλες διατάξεις» Κοινής Υπουργικής Απόφασης για τον καθορισμό των προϋποθέσεων, του τρόπου και κάθε αναγκαίας λεπτομέρειας για την εξ αποστάσεως παρακολούθηση των μαθημάτων και εργαστηρίων, καθώς και τη συμμετοχή στις εξετάσεις των καταδίκων και υποδίκων φοιτητών και σπουδαστών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών της σχολής στην οποία φοιτούν. Η ομάδα ολοκλήρωσε και παρέδωσε το έργο της, το οποίο ενσωματώθηκε στην Κ.Υ.Α. 29809/2.7.2015 (ΦΕΚ τ. Β΄ 1368/3.7.2015).

- Επιτροπή για τη σύνταξη σχεδίου νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Πριν ολοκληρωθεί το έργο της επιτροπής ψηφίστηκε ο ν. 4335/2015 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4334/2015 (Α΄ 80)» (ΦΕΚ Α΄ 87/23.07.2015).

- Επιτροπή για τη σύνταξη σχεδίου νέου Ποινικού Κώδικα. Η Επιτροπή εξακολουθεί να συνεδριάζει.

- Επιτροπή για τη σύνταξη σχεδίου νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Η επιτροπή εξακολουθεί να συνεδριάζει.

- Ομάδα εργασίας με αντικείμενο την προετοιμασία, την εκπροσώπηση και την ολοκλήρωση των διαδικασιών αξιολόγησης της χώρας μας κατά τον 7ο Γύρο των αμοιβαίων αξιολογήσεων μεταξύ των Κρατών – Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο

πλαίσιο λειτουργίας της Ομάδας Εργασίας GENVAL, με θέμα την πρακτική εφαρμογή και λειτουργία των ευρωπαϊκών πολιτικών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο. Η ομάδα ολοκλήρωσε το έργο της.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την κατάρτιση σχεδίου νόμου για τη δημιουργία μονάδων μέριμνας νέων, τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης και της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων. Η επιτροπή εξακολουθεί να συνεδριάζει.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την κατάρτιση σχεδίου νόμου για τα φορολογικά εγκλήματα και ιδίως για τη λαθρεμπορία και τα χρέη στο Δημόσιο, τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης και της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων. Η επιτροπή έχει αναστείλει τις εργασίες της.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την επεξεργασία και κατάρτιση σχεδίου νόμου για την αναμόρφωση του πτωχευτικού δικαίου, τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης και της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων. Η επιτροπή εξακολουθεί να συνεδριάζει.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την επεξεργασία και κατάρτιση σχεδίου νόμου για την τροποποίηση του ν. 3304/2005 για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης και της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων. Η επιτροπή αναμένεται να παραδώσει το έργο της.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την κατάρτιση σχεδίου νόμου για την μεταρρύθμιση της προδικαστικής προστασίας επί των δημοσίων συμβάσεων, τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης και της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων. Η επιτροπή εξακολουθεί να συνεδριάζει.

- Ομάδα Εργασίας με αντικείμενο την εφαρμογή διατάξεων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και τη σύνταξη των προβλεπόμενων στο άρθρο ένατο του ν. 4335/2015 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4334/2015 (Α' 80)» κανονιστικών πράξεων. Η ομάδα εξακολουθεί να συνεδριάζει.

- Ομάδα Εργασίας με αντικείμενο τη μεταρρύθμιση και ενίσχυση του θεσμού της παροχής νομικής βοήθειας και την πιλοτική εφαρμογή του στη Θεσσαλονίκη.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την επεξεργασία ρυθμίσεων για τη διοικητική δικαιοσύνη. Η ομάδα εργασίας εξακολουθεί να συνεδριάζει.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την επεξεργασία και αναμόρφωση του Σωφρονιστικού Κώδικα. Η επιτροπή εξακολουθεί να συνεδριάζει.
- Ομάδα εργασίας με αντικείμενο τον υπολογισμό της μέσης δημόσιας δαπάνης για την κράτηση στα καταστήματα κράτησης της χώρας προκειμένου οι σχετικές πληροφορίες να ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό της αντεγκληματικής και σωφρονιστικής πολιτικής και να συμβάλλουν στην υπεύθυνη ενημέρωση της κοινής γνώμης. Η ομάδα ολοκλήρωσε το έργο της.
- Ομάδα εργασίας με αντικείμενο την αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας και απεξάρτησης των κρατουμένων στα καταστήματα κράτησης και τα θεραπευτικά καταστήματα της χώρας και την επεξεργασία σχεδίου για τη δημιουργία δομών και δικτύων υποστήριξης σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο. Η ομάδα εργασίας ήδη έχει επεξεργαστεί το Προεδρικό Διάταγμα για την ένταξη του Ψυχιατρείου Κρατουμένων στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (Ε.Σ.Υ.) σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας. Η ομάδα εργασίας έπαυσε τις εργασίες της κατά το χρόνο λήξης της.
- Ομάδα Εργασίας με αντικείμενο την καταγραφή, ταξινόμηση, αξιολόγηση και τον εξορθολογισμό των κωλυμάτων και εν γένει θεσμικών εμποδίων επαγγελματικής (επαν)ένταξης αποφυλακισμένων και εν γένει ποινικώς διωχθέντων προσώπων. Η ομάδα εργασίας εξακολουθεί να συνεδριάζει.
- Ομάδα εργασίας με αντικείμενο την αναβάθμιση των γεωργικών-βιοτεχνικών εκμεταλλεύσεων των Αγροτικών Καταστημάτων Κράτησης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και με τη συμμετοχή των Γεωπόνων των Αγροτικών Καταστημάτων. Η ομάδα εργασίας εξακολουθεί να συνεδριάζει.
- Ομάδα εργασίας με αντικείμενο την ενίσχυση και ανάπτυξη των δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατουμένων, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας. Η ομάδα εργασίας εξακολουθεί να συνεδριάζει.
- Ομάδα εργασίας με αντικείμενο το σχεδιασμό και την οργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης και των υπηρεσιών δοκιμασίας (των υπαλλήλων που είναι επιφορτισμένοι με την επίβλεψη των μέτρων που εκτίονται στην κοινότητα). Η ομάδα εργασίας εξακολουθεί να συνεδριάζει.
- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο την επεξεργασία και κατάρτιση σχεδίου νόμου για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 655/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαΐου 2014, περί της διαδικασίας Ευρωπαϊκής Διαταγής Δέσμευσης Λογαριασμού προς διευκόλυνση της διασυνοριακής είσπραξης οφειλών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, τη σύνταξη της σχετικής

αιτιολογικής έκθεσης και της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων. Η επιτροπή συνεστήθη πρόσφατα και συνεδριάζει.

- Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή, με αντικείμενο την ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη της «Οδηγίας 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, (τ. L. 315/14.11.2012), για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου». Η Επιτροπή παρέδωσε σχέδιο νόμου και τις συνοδευτικές του εκθέσεις τον Σεπτέμβριο του 2015.

- Τέλος, το παραδοθέν έργο της επιτροπής για την προσαρμογή στο εσωτερικό δίκαιο των διατάξεων της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο, καθώς και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής σχετικά με την ποινικοποίηση πράξεων ρατσιστικής και ξενοφοβικής φύσεως, όπως επίσης και την τελική επεξεργασία διατάξεων για την ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη της Οδηγίας 2013/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Αυγούστου 2013 για τις επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2005/222/ΔΕΥ του Συμβουλίου, τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης, της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων και του πίνακα αντιστοίχισης των προτεινόμενων διατάξεων με τις διατάξεις της Οδηγίας, έτυχε εκ νέου επεξεργασίας και το τελικό κείμενο του σχεδίου νόμου μετά των συνοδευτικών του εκθέσεων υπεβλήθη στο Γραφείο Υπουργού τον Ιανουάριο του 2016. Σε ό,τι αφορά το εν λόγω σχέδιο νόμου, έχει ολοκληρωθεί η δημόσια διαβούλευση επ' αυτού και κινείται περαιτέρω η διαδικασία, προκειμένου να κατατεθεί στη Βουλή προς ψήφιση.

4. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

α. Ενιαία δέσμη προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

αα) Πρόταση Κανονισμού για τη γενική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

αβ) **Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων ενάντια στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης,**

διερεύνησης, διαπίστωσης και δίωξης αξιόποινων πράξεων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, καθώς και στην ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών

Η ενιαία δέσμη για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 25 Ιανουαρίου 2012. Η εν λόγω δέσμη περιλαμβάνει δυο νομοθετικές προτάσεις, μια πρόταση Κανονισμού για τη γενική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία αποσκοπεί στην αντικατάσταση της οδηγίας για τα δεδομένα του 1995 (οδηγία 95/46/EK - πρώην πρώτος πυλώνας) και μία πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων ενάντια στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, διαπίστωσης και δίωξης αξιόποινων πράξεων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, καθώς και στην ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, η οποία αποσκοπεί στην αντικατάσταση της Απόφασης-Πλαίσιο για την προστασία δεδομένων (Α-Π 2008/977/EK - πρώην τρίτος πυλώνας).

Σε συνέχεια επίπονων διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της αρμόδιας ομάδας εργασίας του Συμβουλίου Ε.Ε., αλλά και στο πλαίσιο των Τριλόγων, αμέσως μετά την πολιτική συμφωνία γενικής προσέγγισης και για τα δύο νομοθετήματα (τον Ιούνιο του 2015 για τον Κανονισμό και τον Οκτώβριο του 2015 για την Οδηγία), πραγματοποιήθηκε κοινή συμφωνία μεταξύ του Συμβουλίου Ε.Ε. και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το κείμενο και των δύο ως άνω νομικών εργαλείων, εντός του Δεκεμβρίου 2015.

β. Προτάσεις οδηγίας σχετικά με α) ορισμένες πτυχές των συμβάσεων για τις διαδικτυακές και άλλου είδους εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών και β) ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για την προμήθεια ψηφιακού περιεχομένου

Οι εν λόγω προτάσεις οδηγίας παρουσιάστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 9 Δεκεμβρίου 2015, συνιστούν δε τη συνέχεια της Πρότασης Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού δικαίου των συμβάσεων πώλησης, η οποία δεν μπόρεσε να καταλήξει σε καμία συμφωνία στο πλαίσιο του Συμβουλίου και εγκαταλείφθηκε εντός του έτους 2012. Αφορούν σε ένα πακέτο δύο νομοθετημάτων το οποίο θα περιλαμβάνει διατάξεις προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών στο πλαίσιο των ψηφιακών συμβάσεων πώλησης, χωρίς ωστόσο να καταστρατηγούνται ταυτόχρονα και τα αντικρουόμενα συμφέροντα των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

γ. Πρόταση Κανονισμού για την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών και των επιχειρήσεων μέσω της απλούστευσης της αποδοχής ορισμένων

δημοσίων εγγράφων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2012

Η πρόταση αυτή, που δημοσιεύθηκε στις 24.4.2013 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συζητείται στην αρμόδια Ομάδα Εργασίας, καθορίζει ορισμένους κανόνες για την απαλλαγή των δημοσίων εγγράφων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της από την υποχρέωση επικύρωσης ή παρόμοιας διατύπωσης (επισημείωση). Προβλέπει επίσης την απλούστευση άλλων διατυπώσεων που συνδέονται με τη διασυνοριακή αποδοχή των δημοσίων εγγράφων, των επικυρωμένων αντιγράφων και των επικυρωμένων μεταφράσεων.

Σε ένα πλαίσιο ολοένα αυξανόμενης κινητικότητας των πολιτών και των επιχειρήσεων, η πρόταση αποσκοπεί: i) στη μείωση των πρακτικών δυσκολιών που οφείλονται στις διοικητικές διατυπώσεις, ιδίως στην αντιμετώπιση των δυσχερειών που συνδέονται με τη γραφειοκρατία, το κόστος και τις καθυστερήσεις, ii) στη μείωση των εξόδων μετάφρασης που αφορούν στην ελεύθερη κυκλοφορία των δημοσίων εγγράφων εντός της ΕΕ, iii) στην απλούστευση του κατακερματισμένου νομικού πλαισίου το οποίο διέπει την κυκλοφορία των δημοσίων εγγράφων μεταξύ των κρατών μελών, iv) στην εξασφάλιση πιο αποτελεσματικού επιπέδου ανίχνευσης της απάτης και της πλαστογραφίας των δημοσίων εγγράφων, v) στην εξάλειψη των κινδύνων διακρίσεων μεταξύ των πολιτών και επιχειρήσεων της Ένωσης.

Ο ως άνω Κανονισμός αναμένεται να δημοσιευθεί εντός λίγων μηνών, αφού ολοκληρωθεί ο νομικογλωσσικός έλεγχος επί του κειμένου επί του οποίου επετεύχθη πολιτική συμφωνία στο Συμβούλιο Υπουργών ΔΕΥ, τον Δεκέμβριο του 2015, η έγκριση από το Συμβούλιο και η ψήφιση, σε δεύτερη ανάγνωση, από την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

δ. Προτάσεις Κανονισμού σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων και των καταχωρισμένων συντρόφων.

Στην πρόταση κανονισμού σχετικά με τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων προβλέπονται κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων σε υποθέσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα. Επιδιώκεται η απλούστευση των διαδικασιών και επιχειρείται, όπως διαφορές που αφορούν σε περιουσιακά αγαθά να εκδικάζονται από το ίδιο Δικαστήριο, ανεξαρτήτως της τοποθεσίας τους, προς εξοικονόμηση χρόνου και αποφυγής κόστους. Τίθενται επίσης κανόνες για το εφαρμοστέο δίκαιο, έτσι ώστε οι

σχέσεις αυτού του είδους να διέπονται από το ίδιο δίκαιο, όποιο κι αν είναι το δικαστήριο που θα επιληφθεί της διαφοράς.

Αντίστοιχα, η πρόταση Κανονισμού για τις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων αποσκοπεί στο να εισαχθεί ένα σαφές νομικό πλαίσιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και το εφαρμοστέο δίκαιο επί των περιουσιακών σχέσεων των προσώπων με σταθερή σχέση, επίσημα καταχωρισμένη σε δημόσια αρχή, καθώς επίσης και να διευκολυνθεί η κυκλοφορία των σχετικών δικαστικών αποφάσεων και άλλων ρυθμιστικών μέτρων μεταξύ των κρατών μελών.

Και για τα δύο νομοθετήματα, τα οποία συζητήθηκαν εκ παραλλήλου λόγω της συνάφειας του αντικειμένου τους, δεν επετεύχθη η απαιτούμενη ομοφωνία στο Συμβούλιο Υπουργών ΔΕΥ, το Δεκέμβριο του 2015, έχουν όμως αναληφθεί πρωτοβουλίες για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στους τομείς αυτούς.

II. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ρατσιστικής βίας περιλαμβάνουν:

• **Θέσπιση του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας:** Με τον Ν. 4356/2015 (άρθρα 15-19) συστάθηκε το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, ως συμβουλευτικό – γνωμοδοτικό όργανο, το οποίο έχει ως αντικείμενο το σχεδιασμό πολιτικών κατά του ρατσισμού, το συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών για την εναρμόνιση του δικαίου με διεθνείς και ευρωπαϊκούς κανόνες και βέλτιστες πρακτικές και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών σε όλο το φάσμα της Διοίκησης με σκοπό την αποτελεσματικότερη προστασία ατόμων και ομάδων που στοχοποιούνται λόγω φυλής, χρώματος, θρησκείας, γενεαλογικών καταβολών, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή αναπηρίας. Επιπλέον, το Συμβούλιο θα εκπονήσει, για πρώτη φορά, ένα

ολοκληρωμένο Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας. Σημειώνεται ότι η θεσμοθέτηση ενός οργάνου επιτελικού χαρακτήρα για θέματα ρατσισμού με τις αρμοδιότητες και τη σύνθεση του Εθνικού Συμβουλίου για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού αποτελεί σύσταση για κατά προτεραιότητα εφαρμογή της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Ρατσισμό και τη Μισαλλοδοξία (ECRI), σύμφωνα με την Έκθεση του Δεκεμβρίου 2014.

- **Τροποποίηση του άρθρου 81 Α ΠΚ.**

Με το άρθρο 21 του ν. 4356/2015 επήλθαν τροποποιήσεις στο χαρακτηρισμό του ρατσιστικού εγκλήματος (άρθρο 81^Α ΠΚ), ώστε να μην απαιτείται η διαπίστωση του «μίσους» του δράστη, αλλά το αδίκημα να θεωρείται ρατσιστικό όταν ο δράστης επιλέγει το θύμα λόγω των χαρακτηριστικών του. Η έννοια του μίσους δημιουργούσε αποδεικτικές δυσχέρειες και καθιστούσε δυσκολότερη την εφαρμογή της διάταξης. Ειδικότερα, αντικαταστάθηκε το άρθρο 81Α του Ποινικού Κώδικα «Εγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά» και καταργήθηκε το στοιχείο της τέλεσης της πράξης «λόγω μίσους». Το ποινικό ενδιαφέρον επικεντρώνεται πλέον σε περισσότερο αντικειμενικά στοιχεία που προκύπτουν από τις σχετικές περιστάσεις του εγκλήματος και σχετίζονται με την επιλογή του θύματος λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του. Επιπλέον, αναδιαμορφώθηκαν τα απειλούμενα πλαίσια ποινής.

- **Θέσπιση άρθρου 361 Β ΠΚ** (αρ. 29 ν. 4356/2015) με το οποίο επεκτάθηκε η ποινική προστασία του ατόμου έναντι του αποκλεισμού του από αγαθά και υπηρεσίες λόγω των χαρακτηριστικών του. Ειδικότερα, με την εν λόγω διάταξη τυποποιήθηκαν ως αυτοτελή εγκλήματα ειδικής απρόκλητης έμπρακτης εξύβρισης οι ρατσιστικοί αποκλεισμοί από τις παροχές ή προσφορές αγαθών και υπηρεσιών που στηρίζονται σε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παθόντος και διενεργούνται από καταφρόνηση.

- **Ενέργειες για τον ορισμό Ειδικών Εισαγγελέων για τη ρατσιστική βία στην περιφέρεια Πειραιώς, Ηρακλείου, Θεσσαλονίκης και Πάτρας.**

Πέραν της Ειδικής Εισαγγελέως για τη ρατσιστική βία στην περιφέρεια της Αθήνας, ορίστηκε το Μάιο του 2015 Ειδική Εισαγγελέας για τη ρατσιστική βία και στην περιφέρεια του Πειραιά και λίγο αργότερα Ειδικοί Εισαγγελείς για τη ρατσιστική βία στο Ηράκλειο, τη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα.

- **Εκπαίδευση Εισαγγελέων σε θέματα ρατσιστικής βίας.**

Δύο εισαγγελείς, ένας από την Αθήνα και ένας από τη Θεσσαλονίκη, συμμετείχαν στο **εκπαιδευτικό πρόγραμμα για εισαγγελείς του ODIHR (training for trainers)** με θέματα εγκλήματα μίσους (ΡΑΗСТ).

- **Σύσταση Ομάδας Εργασίας για τα ρατσιστικά εγκλήματα.**

Με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο πλαίσιο της προσπάθειας για την εναρμόνιση και τη βελτίωση των συστημάτων συλλογής δεδομένων των βασικών εμπλεκόμενων στην καταπολέμηση ρατσιστικής βίας, όπως η αστυνομία, οι εισαγγελείς και οι ΜΚΟ, συστάθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης το Μάρτιο του 2015 άτυπη **ομάδα εργασίας** στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι της Αστυνομίας, ΜΚΟ (και ειδικότερα του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, το οποίο δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου- ΕΕΔΑ και τη συμμετοχή 38 ΜΚΟ), της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, της ΕΕΔΑ, του Υπουργείου Δικαιοσύνης, καθώς και η Ειδική Εισαγγελέας κατά της Ρατσιστικής Βίας στην Αθήνα. Η εν λόγω ομάδα συνεδριάζει σε τακτά διαστήματα με σκοπό το συντονισμό των ενεργειών όσον αφορά την εναρμόνιση των συστημάτων καταγραφής, την εισαγωγή κοινών κριτηρίων και την τυποποίηση της κατηγοριοποίησης, αλλά και γενικότερα για την καταπολέμηση των ρατσιστικών εγκλημάτων.

- **Βελτίωση στατιστικών δεδομένων**

Καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση των στατιστικών δεδομένων που συλλέγονται από τα Δικαστήρια της χώρας σε σχέση με τα ρατσιστικά εγκλήματα, καθώς και για τη βελτίωση της κοινής βάσης δεδομένων που έχει δημιουργηθεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και την ΕΛΑΣ για την καταγραφή των εγκλημάτων αυτών και την παρακολούθηση των σχετικών ποινικών υποθέσεων. Η προσπάθεια αυτή έχει ήδη αποδώσει μεγαλύτερη ομοιογένεια στις στατιστικές αποτυπώσεις του φαινομένου ενώ τα στατιστικά δεδομένα αναμένεται να βελτιωθούν σημαντικά με την έναρξη λειτουργίας του συστήματος ψηφιοποίησης των δικαστικών διαδικασιών.

- **Συμμετοχή σε Ομάδες Εργασίας για τα εγκλήματα μίσους**

α. Ομάδα εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παρακολούθηση της ενσωμάτωσης της απόφασης πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης μετείχε ενεργά στην ομάδα εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα εγκλήματα μίσους.

β. Ομάδα εργασίας του FRA για τη βελτίωση της καταγγελίας και της καταγραφής των εγκλημάτων μίσους

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης μέσω των ορισμένων εκπροσώπων του συμμετείχε κατά το έτος 2015 σε όλες τις συναντήσεις της εν λόγω ομάδας καθώς και σε δύο εργαστήρια. Ειδικότερα, όσον αφορά τα εργαστήρια, το πρώτο πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο, με τη συνεργασία του Βρετανικού Υπουργείου Δικαιοσύνης, στις 23 Μαρτίου 2015, και είχε τίτλο «Καταγγελία και καταγραφή των εγκλημάτων μίσους: Μαθαίνοντας από το Ηνωμένο Βασίλειο», το δε δεύτερο είχε ως θέμα τις «συνέργειες των εμπλεκόμενων φορέων με σκοπό τη βελτίωση της καταγραφής των εγκλημάτων μίσους» και πραγματοποιήθηκε στην Μαδρίτη, στις 27 και 28 Οκτωβρίου 2015. Το Υπουργείο συνεισέφερε επίσης στο Compilation of Best Practices του FRA για την αναφορά και καταγραφή εγκλημάτων μίσους.

- **Συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς**

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης συνεργάζεται στενά με διεθνείς οργανισμούς, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο ΟΑΣΕ, στο πεδίο της αντιμετώπισης του ρατσισμού και της ρατσιστικής βίας. Ειδικότερα, τον Ιούνιο 2015 διοργανώθηκε με την υποστήριξη του Συμβουλίου της Ευρώπης Ημερίδα με θέμα: «Ρητορική του μίσους: διαδρομές του ρατσισμού στο δημόσιο λόγο». Εκεί μεταξύ άλλων παρουσιάστηκε η τελευταία έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) για την Ελλάδα και οι σχετικές της συστάσεις.

Επίσης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης συνεργάζεται με το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ODIHR) του ΟΑΣΕ για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων από την ποινική δικαιοσύνη και την εκπαίδευση δικαστών και εισαγγελέων.

2. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης για την καταπολέμηση των διακρίσεων περιλαμβάνουν τα εξής:

- **Σύμφωνο Συμβίωσης**

Με τον ν. 4356/2015 (άρθρα 1-14) επεκτάθηκε το σύμφωνο συμβίωσης στα ομόφυλα ζευγάρια και εξαλείφθηκε η διάκριση που είχε εισαγάγει ο προηγούμενος νόμος, η οποία οδήγησε στην καταδίκη της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου (Υπόθεση Βαλλιανάτος κλπ. κατά Ελλάδος). Με το νέο νόμο αναγνωρίζονται οικογενειακές σχέσεις μεταξύ των μερών του συμφώνου και δικαιώματα τα οποία μέχρι σήμερα δεν είχαν τα μέρη, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η απόλαυση της οικογενειακής ζωής, αλλά και ο σεβασμός της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού. Προστατεύονται οι οικογενειακές σχέσεις, ενώ ταυτόχρονα γίνεται σεβαστή η ιδιωτική βούληση των μερών. Ορισμένα κρίσιμα ζητήματα ρυθμίζονται με αναγκαστικού δικαίου διατάξεις, ενώ ταυτόχρονα προωθείται η ιδιωτική αυτονομία, δηλαδή ο σεβασμός της ιδιωτικής βούλησης των μερών. Τα μέρη μπορούν να ρυθμίσουν ελεύθερα τις περιουσιακές τους σχέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης, διατηρώντας σε μεγαλύτερο βαθμό από το γάμο την περιουσιακή τους αυτοτέλεια, εφόσον το επιθυμούν, ακόμη και σε κληρονομικά θέματα. Εάν ωστόσο δεν το επιλέξουν, έχουν πλήρη δικαιώματα, περιουσιακά και κληρονομικά.

- **Κατάργηση του άρθρου 347 του ΠΚ**

Το αναχρονιστικό άρθρο 347 ΠΚ καταργήθηκε με το άρθρο 68 του ν. 4356/2015.

- **Επικείμενη αναθεώρηση του ν. 3304/2005.**

Έχει συσταθεί νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την αναθεώρηση του ν. 3304/2005, η οποία έχει σχεδόν ολοκληρώσει τις εργασίες της. Οι τροποποιήσεις περιλαμβάνουν την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Συνηγόρου του Πολίτη ως φορέα προώθησης και παρακολούθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

- **Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου**

Η νομοπαρασκευαστική επιτροπή που είχε συσταθεί με αντικείμενο την τροποποίηση της νομοθεσίας περί συμφώνου συμβίωσης και τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου, αφού ολοκλήρωσε το πρώτο σκέλος των εργασιών της (Σχέδιο νόμου για το Σύμφωνο Συμβίωσης), συνεχίζει τις εργασίες της για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου. Οι εργασίες της Επιτροπής είναι σε εξέλιξη. Η ίδια Επιτροπή θα εξετάσει στη συνέχεια την αναμόρφωση των διατάξεων του οικογενειακού δικαίου.

3. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

- **Κρατούμενες μητέρες**

Με το άρθρο 20 του ν. 4356/2015 παρέχεται υπό προϋποθέσεις η δυνατότητα σε κρατούμενες μητέρες ανήλικων τέκνων έως οκτώ (8) ετών να εκτίσουν την ποινή τους ή τμήμα αυτής με κατ' οίκον περιορισμό και όχι με περιορισμό σε κατάστημα κράτησης,

προκειμένου να βρίσκονται κοντά στα ανήλικα τέκνα τους κατά τα πρώτα κρίσιμα χρόνια της ζωής τους.

- **Επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων**

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης κατήρτισε σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για την αναμόρφωση του συστήματος επιτροπείας ασυνόδευτων ανηλίκων, το οποίο έχει παραδοθεί προς επεξεργασία στα συναρμόδια υπουργεία Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εσωτερικών (Τομέα Μεταναστευτικής Πολιτικής), τα οποία έχουν την επιχειρησιακή αρμοδιότητα επί του θέματος.

- **Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού**

Βλ. κατωτέρω Σχέδια Δράσης

- **Παιδική Προστασία**

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης βρίσκεται σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Πρόνοιας, τον Συνήγορο του Πολίτη (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού) και φορείς της κοινωνίας των πολιτών για νομοθετικά θέματα που άπτονται της παιδικής προστασίας και εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του (π.χ. θεσμός της αναδοχής).

4. ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑ

- Το Υπουργείο Δικαιοσύνης συνεργάζεται στενά με το γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων. Έχει αποφασισθεί η σύσταση Ομάδας Εργασίας για τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων και την καταπολέμηση των εγκλημάτων της εμπορίας ανθρώπων και της σωματεμπορίας, στην οποία θα συμμετέχουν τα συναρμόδια υπουργεία και φορείς. Επιπλέον, το Υπουργείο Δικαιοσύνης παρακολουθεί την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας μέσω των στατιστικών στοιχείων που συλλέγονται από τα δικαστήρια για τα εν λόγω εγκλήματα.

5. ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Εντός του 2015, συγκεντρώθηκαν για πρώτη φορά στατιστικά στοιχεία από τα δικαστήρια της χώρας σε σχέση με τα αδικήματα του ν. 3500/2006 και παρακολουθείται η εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας. Καταβάλλονται προσπάθειες για τη βελτίωση και

συστηματοποίηση της συλλογής των εν λόγω δεδομένων, ποσοτικά και ποιοτικά. Σημαντική βελτίωση αναμένεται επίσης με την έναρξη λειτουργίας του συστήματος ψηφιοποίησης των δικαστικών διαδικασιών.

6. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑΣ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και τον Συνήγορο του Πολίτη επεξεργάζεται νομοθετική πρόταση για τον ορισμό του Συνηγόρου του Πολίτη ως Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας Σωμάτων Ασφαλείας και Υπαλλήλων Καταστημάτων Κράτησης.

7. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Στο πλαίσιο συνεργασίας με το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και τον Συνήγορο του Πολίτη (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού) προωθείται η ενίσχυση της διδασκαλίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην εκπαίδευση. Έχει υποβληθεί σχετική πρόταση οργανωτικού περιεχομένου στον αρμόδιο Υπουργό.

Η Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υπέβαλε στο Ίδρυμα της Βουλής πρόταση εκπαιδευτικού προγράμματος που περιλαμβάνει επισκέψεις και δραστηριότητες σε τόπους ιστορικής μνήμης (περίοδοι Γερμανικής Κατοχής και Δικτατορίας 1967-74) με σκοπό την βιωματική προσέγγιση της Δημοκρατίας και των απειλών εναντίον της. Η πρόταση έχει γίνει δεκτή και βρίσκεται στο στάδιο της επεξεργασίας με χρόνο έναρξης υλοποίησης το σχολικό έτος 2016-7.

8. ΕΘΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

- **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**

Η Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης έχει δρομολογήσει τις εργασίες για την παρακολούθηση και επικαιροποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία και φορείς.

- **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού**

Η Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει δρομολογήσει τις εργασίες για την ολοκλήρωση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Το Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού είχε τεθεί σε δημόσια διαβούλευση (η οποία ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2015), αλλά ουδέποτε οριστικοποιήθηκε. Ο επανασχεδιασμός του Σχεδίου Δράσης βασίζεται στους εξής άξονες προτεραιότητας (υπό διαμόρφωση):

1. Καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στα παιδιά
2. Προστασία των παιδιών στο πλαίσιο της προσφυγικής κρίσης
3. Διασφάλιση της υγείας των παιδιών
4. Τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση
5. Ενίσχυση θεσμών και μηχανισμών παιδικής προστασίας στην κοινότητα
6. Δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά

Το Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού θα τεθεί υπό διαβούλευση στη σύνοδο της Βουλής των Εφήβων του 2016, τα αποτελέσματα της οποίας θα ληφθούν υπόψη για την τελική διαμόρφωση του σχεδίου. Προωθείται επίσης η θεσμοθέτηση μηχανισμού παρακολούθησης της εφαρμογής του Σχεδίου.

- **Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας**

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας περιλαμβάνεται και η εκπόνηση του εν λόγω Εθνικού Σχεδίου Δράσης¹.

9. ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Σημαντική πρόοδος της χώρας μας στο θέμα της συμμόρφωσης στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διαπιστώθηκε κατά την 1243^η Σύνοδο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Επιτροπής Μόνιμων Αντιπροσώπων του Συμβουλίου της Ευρώπης (EMA-ΔΑ), που έλαβε χώρα στο Στρασβούργο από 8-9 Δεκεμβρίου 2015. Η Επιτροπή, αφού διαπίστωσε την τήρηση εκ μέρους της Ελλάδας των υποχρεώσεών της που απορρέουν από το άρθρο 46 παρ.1 της ΕΣΔΑ, αποφάσισε να τερματίσει την επιτήρησή της επί τριακοσίων σαράντα τεσσάρων (344) ελληνικών

---

¹ Επισημαίνεται ότι η έναρξη εργασιών του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας έλαβε χώρα την 20 Απριλίου 2016, παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας.

υποθέσεων οι οποίες αφορούσαν σε υπέρβαση του εύλογου χρόνου της δίκης ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων.

Ειδικότερα, τερματίστηκε η επιτήρηση 205 υποθέσεων υπέρβασης του εύλογου χρόνου της δίκης ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας (ομάδα υποθέσεων *Μανιός* και απόφαση πιλότος *Β. Αθανασίου κτλ.*), 82 υποθέσεων ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων (ομάδα υποθέσεων *Διαμαντίδης (2)* και απόφαση πιλότος *Μιχελιουδάκης*) και 57 υποθέσεων ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων (ομάδα υποθέσεων *Κόντη- Αρβανίτη* και απόφαση πιλότος *Γλύκαντζη κτλ.*).

Προκειμένου να αποφασίσει τον τερματισμό της επιτήρησής της, η ΕΜΑ-ΔΑ έλαβε υπ' όψιν τις εκθέσεις δράσης (action reports) που υπέβαλαν οι ελληνικές Αρχές επί των υποθέσεων αυτών και κυρίως : α) το γεγονός ότι η Ελλάδα θέσπισε εντός του χρόνου και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που τις είχε θέσει το Ευρ.ΔΔΑ με τις τρεις πιλοτικές αποφάσεις του στις υποθέσεις του *Β. Αθανασίου κ.λ.π. (αρ. 50973/08)*, *Μιχελιουδάκης (αρ.54447/10)* και *Γλύκαντζη κ.λ.π. (αρ.40150/09)*, εθνικά ένδικα βοηθήματα για τον έλεγχο του εύλογου χρόνου της δίκης και την επιδίκαση της αποζημίωσης σε περίπτωση υπέρβασης αυτού, τα οποία κρίθηκαν από το Ευρ. Δικαστήριο ως σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΕΣΔΑ και αποτελεσματικά – στην περίπτωση της διοικητικής δίκης μάλιστα θεσπίστηκε και προληπτικό ένδικο βοήθημα για την επίσπευση της εκκρεμούς διαδικασίας, β) τη λήψη σειράς νομοθετικών και άλλων μέτρων από την ελληνική Πολιτεία, όπως π.χ. οι Ν.3900/10 και Ν.4055/12, η εισαγωγή του θεσμού της διαμεσολάβησης και της ψηφιακής δικαιοσύνης (*e-justice*) που οδήγησαν στη μείωση είτε του χρόνου της δίκης είτε του όγκου των εκκρεμών υποθέσεων σε αρκετές εθνικές διαδικασίες, γ) τον τερματισμό των εκκρεμών εθνικών δικών και δ) την καταβολή της δίκαιης ικανοποίησης στους προσφεύγοντες, σε όλες τις ανωτέρω υποθέσεις.

Στις τακτικές Συνόδους της ΕΜΑ, και εντός του 2016, αναμένεται να αποφασιστεί ο τερματισμός της επιτήρησης και επί 32 υποθέσεων υπέρβασης του εύλογου χρόνου της δίκης ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου (*ομάδα Παπάζογλου*).

Σημαντική είναι επίσης η συμμόρφωση της χώρας με την απόφαση Βαλλιανάτος κατά Ελλάδος, λόγω της θέσπισης του νέου νόμου για το Σύμφωνο Συμβίωσης (ν. 4356/2015), το οποίο επεκτείνεται και στα ομόφυλα ζευγάρια, αίροντας την διάκριση που είχε εισαγάγει ο προηγούμενος νόμος.

Τέλος, λειτουργεί ήδη μηχανισμός για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης στις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, με τη συμμετοχή της Γενικής Γραμματείας Διαφάνειας και

Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, του Υπουργείου Εξωτερικών και του Ν.Σ.Κ., και επίκειται η νομοθέτησή του.

10. ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Η Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διοργάνωσε, με την υποστήριξη του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ημερίδα με τίτλο «Ρητορική του μίσους: διαδρομές του ρατσισμού στο δημόσιο λόγο» (Ιούνιος 2015). Στην Ημερίδα παρουσιάστηκε και η τελευταία έκθεση της ECRI για την Ελλάδα.

Σημειώνεται ότι η Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία, προγραμματίζει Ημερίδα για τη διάδοση των συστάσεων των Επιτροπών του ΟΗΕ του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, κατόπιν της αξιολόγησης των αντίστοιχων εκθέσεων της Ελλάδας.

11. ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

α. Εξέταση δεύτερης περιοδικής έκθεσης της Ελλάδας υπό το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (Γενεύη, Οκτώβριος 2015).

Η υπηρεσία μας είχε κύριο και συντονιστικό ρόλο στη σύνταξη και την παρουσίαση της εν θέματι έκθεσης, καθώς της ελληνικής αντιπροσωπείας κατά τη διήμερη εξέταση της Έκθεσης κατά την 115η Σύνοδο της Επιτροπής για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα ηγήθηκε ο Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Τα βασικότερα θέματα που τέθηκαν στη βάση καταλόγου ερωτημάτων της Επιτροπής καθώς και των γραπτών απαντήσεων της χώρας μας ήταν η εφαρμογή του Συμφώνου στην ελληνική έννομη τάξη, η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική και δημόσια ζωή της χώρας, θέματα εκπαίδευσης (μαθητών με αναπηρίες και μαθητών Ρομά), ζητήματα σχετικά με την αντιμετώπιση των Ρομά, η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, η βία κατά των γυναικών και η ενδοοικογενειακή βία, ζητήματα συνθηκών φιλοξενίας παιδιών με ειδικές ανάγκες και ψυχικά ασθενών, κ.α.

Η παρουσία της ελληνικής αντιπροσωπείας κατά την προφορική παρουσίαση της έκθεσης χαρακτηρίστηκε από την ανοιχτή προσέγγιση ως προς τα υπό εξέταση ζητήματα, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την θετική αποδοχή της έκθεσης της Ελλάδας.

β. Εξέταση δεύτερης περιοδικής έκθεσης της Ελλάδας υπό το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (Γενεύη, Οκτώβριος 2015)

Στο πλαίσιο της εξέτασης της χώρας μας κατά την 56η Σύνοδο της Επιτροπής των Η.Ε. για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, το Υ.Δ.Δ.Α.Δ παρείχε έγγραφη συνεισφορά επί του καταλόγου των θεμάτων εξέτασης.

12. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

- Συνεργασία με ΟΑΣΕ (Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Υποβολή πρότασης για ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την ενίσχυση της ποινικής δικαιοσύνης στην αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος κ.α.
- Συνεργασία με Συμβούλιο της Ευρώπης – SOGI για νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου,
- Συνεργασία με Συμβούλιο της Ευρώπης - ECRI για τη διάδοση των συστάσεών της για θέματα ρατσισμού
- Συνεργασία με Περιφερειακό εκπρόσωπο ΟΗΕ για την Ευρώπη σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα
- Συνεργασία με Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σε θέματα δικαιωμάτων των προσφύγων

13. ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

- Συνάντηση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Γενικού Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με τον Περιφερειακό Εκπρόσωπο για την Ευρώπη του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, κ. Jan Jařab, στις 31/3/2015. Η ατζέντα της επίσκεψής του περιελάμβανε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος στο τομέα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων όπως: Εμπορία Ανθρώπων, Εκπαίδευση Δικαστών σε Ανθρώπινα Δικαιώματα, κλπ.

- Συνάντηση του Γενικού Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Γενικού Γραμματέα Αντεγκληματικής με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και κάθε άλλης απάνθρωπης ή ταπεινωτικής συμπεριφοράς ή τιμωρίας (CPT) του Συμβουλίου της Ευρώπης, στις 14/4/2015. Σκοπός της επίσκεψης ήταν να εξετάσει την πρόοδο υλοποίησης συστάσεων, που περιέχονται στην έκθεση της CPT που ακολούθησε την προηγούμενη επίσκεψή της στην Ελλάδα, τον Απρίλιο 2013.

- Συνάντηση του Γενικού Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των συνεργατών του με την Προϊσταμένη Υπηρεσίας SOGI του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Τσετσέκου, για θέματα διακρίσεων με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό, στις 28/4/2015

- Συνάντηση του Γενικού Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με τον Ειδικό Εισηγητή Η.Ε. για σύγχρονες μορφές ρατσισμού, ρατσιστικών διακρίσεων, ξενοφοβίας κ.ά., κ. Mutuma Ruteere, στις 5/5/2015. Ο Ειδικός Εισηγητής του Ο.Η.Ε. αναφέρθηκε στα σημαντικά βήματα που έχουν επιτευχθεί, αλλά και σε επιπλέον μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την καταπολέμηση της μισαλλοδοξίας στην Ελλάδα. Επίσης, κάλεσε την ελληνική κυβέρνηση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά και να τιμωρήσει με αυστηρότητα τον ανοιχτά ρατσιστικό λόγο και την παρακίνηση σε βία.

- Συνάντηση του Γενικού Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με τον Ειδικό Εισηγητή ΗΕ για επιπτώσεις εξωτερικού χρέους και άλλων συναφών διεθνών οικονομικών υποχρεώσεων των κρατών στην πλήρη απόλαυση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Juan Pablo Bohoslavsky, στις 30/11/2015.

14. ΣΥΝΕΔΡΙΑ - ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ

- Ετήσιο Ακαδημαϊκό Συνέδριο για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα 2015 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα «Ανεκτικότητα και σεβασμός: προλαμβάνοντας και καταπολεμώντας τον αντισημιτισμό και την ισλαμοφοβία στην Ευρώπη» (Βρυξέλλες, 1-2 Οκτωβρίου 2015). Στο εν θέματι συνέδριο, το οποίο είχε ως αντικείμενο να διερευνήσει τις εκφάνσεις και τις υποκείμενες αιτίες των αντισημιτικών και ισλαμοφοβικών περιστατικών βίας και να εξετάσει τρόπους καταπολέμησης του φαινομένου, το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκπροσώπησε, σε ανώτατο επίπεδο, ο Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Κωστής Παπαϊωάννου, και η Ειδική Σύμβουλος στο γραφείο του, κ. Μαρία Ρωσσίδα.

Ο Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Κωστής Παπαϊωάννου συμμετείχε επίσης στη Διάσκεψη του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα «Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του ανθρώπου – η κοινή μας ευθύνη» τον Μάρτιο 2015.

15. ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΥΔΑΔΔ

Συνεισφορά με παρατηρήσεις στην Ετήσια Έκθεση του State Department για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Το Υ.Δ.Δ.Α.Δ. υπέβαλε κατά λόγο αρμοδιότητας τις παρατηρήσεις του επί της εν θέματι εκθέσεως.

Η υπηρεσία μας συνεισέφερε, επίσης, με παρατηρήσεις, απόψεις και σχόλια σε μελέτες, εκθέσεις και διαδικασίες διαβούλευσης του FRA, όπως, για παράδειγμα, η Ετήσια Έκθεση για τον Αντισημιτισμό και η διαβούλευση επί του Ετήσιου Προγράμματος Εργασιών για το έτος 2017.

III. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

A. ΤΟΜΕΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Βασική προτεραιότητα του Υπουργείου Δ.Δ.Α.Δ. από τις αρχές του 2015 υπήρξε η αντιμετώπιση του προβλήματος της υπερπλήρωσης των Καταστημάτων Κράτησης της χώρας ώστε να μπορέσουν να εφαρμοστούν στοχοθετημένες παρεμβάσεις για την αναβάθμιση του συστήματος. Με τη νομοθετική παρέμβαση του Απριλίου 2015 (ν. 4322/2015 ΦΕΚ Α' 42) και συμπληρωματικά του Δεκεμβρίου 2015 (ν. 4356/2015 ΦΕΚ Α' 181) επήλθε σημαντική μείωση του πληθυσμού των κρατουμένων (από 11.798 την 1/1/2015 σε 9.632 στις 31/12/2015) κατά ποσοστό 18%, η οποία φαίνεται πως έχει σταθεροποιηθεί. Η σταθεροποίηση αυτή θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να μπορέσουν να συνεχιστούν οι παρεμβάσεις για την βελτίωση των συνθηκών κράτησης. Περαιτέρω, η μείωση του συνολικού αριθμού των κρατουμένων είναι αναγκαία προκειμένου να επιδιωχθούν οι βασικοί στόχοι της σωφρονιστικής πολιτικής που σχηματικά αποδίδονται στο τρίπτυχο: ασφάλεια, ανθρωπισμός, επανένταξη και

ειδικότερα κινούνται στους παρακάτω άξονες: δημιουργία δομών για την υποστήριξη της επανένταξης και τη μείωση της υποτροπής, σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, ενίσχυση του προσωπικού με αναβάθμιση του ρόλου τους και βελτίωση των συνθηκών εργασίας, δικαιοσύνη και διαφάνεια μέσα στις φυλακές, άνοιγμα στην κοινωνία, προώθηση των μη φυλακτικών μέτρων. Με την αποσυμφόρηση επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι του Υπουργείου, δηλαδή κανείς κρατούμενος να μη μένει στο πάτωμα, στο διάδρομο ή σε τριώροφο κρεβάτι, ενώ δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη σημαντικών δράσεων, όπως για παράδειγμα επιμορφωτικά προγράμματα στο ΚΚ Ιωαννίνων, οικογενειακό/ παιδικό επισκεπτήριο στο ΚΚ Γρεβενών.

Μια ιδιαίτερα σημαντική συμβολή για την αποτελεσματική διοίκηση του σωφρονιστικού συστήματος αποτελεί το «Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Καταστημάτων Κράτησης», το οποίο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ψηφιακή Σύγκλιση». Με το σύστημα αυτό αναπτύσσονται ψηφιακές υπηρεσίες σε όλο το φάσμα εργασιών των καταστημάτων κράτησης και διασυνδέονται ηλεκτρονικά τα καταστήματα με την κεντρική υπηρεσία του ΥΔΑΔ. Εκτιμάται ότι η αξιοποίηση του εργαλείου αυτού είναι κομβική για τον εκσυγχρονισμό της σωφρονιστικής διοίκησης.

Στις 27 Απριλίου 2015 δημοσιεύτηκε ο Ν. 4322/2015 (Α΄ 42) με τίτλο **«Μεταρρυθμίσεις ποινικών διατάξεων, κατάργηση των καταστημάτων κράτησης Γ' τύπου και άλλες διατάξεις»**, με τον οποίο εισήχθησαν ρυθμίσεις με σκοπό τον εξορθολογισμό της ποινικής καταστολής, την προαγωγή των δικαιωμάτων των κρατουμένων και την ενίσχυση της δικαιοσύνης και της διαφάνειας στα καταστήματα κράτησης. Μεταξύ άλλων:

- Καταργήθηκαν τα Καταστήματα Κράτησης τύπου Γ' (άρθρο 1) και πιο συγκεκριμένα το Κατάστημα Κράτησης υψίστης ασφαλείας του Δομοκού, το οποίο άνηκε σε ένα νέο επίπεδο ασφάλειας που είχε εισαχθεί πρόσφατα. Αυτή ήταν μια πολιτική πρωτοβουλία με βάση την εκτίμηση ότι τα εν λόγω καταστήματα κράτησης ήταν προβληματικά όσον αφορά το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και αυτό της ασφάλειας.
- Η κράτηση των ανηλίκων (άρθρο 2) περιορίστηκε στα πολύ σοβαρά εγκλήματα (ανθρωποκτονία, βιασμό), στοχεύοντας έτσι στην ορθολογικοποίηση των στερητικών μέτρων κατά ανηλίκων. Μέσω της ρύθμισης επιχειρήθηκε η ελαχιστοποίηση του εγκλεισμού ανηλικών παραβατών, επιδιώκοντας εναρμόνιση με πρόβλεψη της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν. 2101/1992), στην οποία ρητά αναφέρεται ότι η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση των ανηλίκων θα πρέπει να αποτελεί το έσχατο μέτρο και για τον ελάχιστο αναγκαίο χρόνο.

- Ο θεσμός της κατ' οίκον έκτισης, ως σύγχρονος σωφρονιστικός θεσμός που δίνει τη δυνατότητα εναλλακτικής έκτισης της ποινής σε κρατούμενους των οποίων ο εγκλεισμός σε κατάστημα κράτησης θα ήταν υπέρμετρα δυσανάλογος λόγω της ηλικίας τους ή της σοβαρής κατάστασης της υγείας τους, προβλεπόταν ήδη στην ποινική μας νομοθεσία για άτομα που έχουν υπερβεί το εβδομηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους. Με το άρθρο 3 δίνεται η δυνατότητα να επεκταθεί ο θεσμός και να τύχει εφαρμογής και για ποινές μεγαλύτερης διάρκειας, καθώς μάλιστα το όριο μετατροπής της ποινής σε χρήμα έχει ανέλθει στα πέντε έτη.
- Περαιτέρω, με το άρθρο 4 δόθηκε μια άμεση λύση στο πρακτικό ζήτημα της παρατεταμένης παραμονής στα καταστήματα κράτησης «φιλοξενούμενων» αλλοδαπών. Στόχευση της ρύθμισης υπήρξε η άμεση βελτίωση του συστήματος επιβολής και εκτέλεσης του μέτρου ασφαλείας της δικαστικής απέλασης, καθότι μέχρι πρότινος η εφαρμογή του είχε οδηγήσει σε μακροχρόνια κράτηση έως 18 μήνες, σύμφωνα με το Ν. 4055/2012, για όσους αλλοδαπούς ήταν ανέφικτη η εκτέλεση της απέλασης. Πλέον, εισάγεται, ως ανώτατο όριο διάρκειας της κράτησης από το χρόνο της υφ' όρον απόλυσης ή έκτισης ποινής ο ένας μήνας και αντίστοιχα τρεις μήνες, σε περίπτωση άρνησης του αλλοδαπού να συνεργαστεί και να αποκαλύψει τα πραγματικά του στοιχεία, για την έκδοση των αναγκαίων ταξιδιωτικών εγγράφων.
- Με τις διατάξεις του άρθρου 6, διά του οποίου αντικαταστάθηκε το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα, εισάγονται ευνοϊκές ρυθμίσεις αναφορικά με το δικαίωμα στην απόλυση υπό τον όρο της ανάκλησης για συγκεκριμένες κατηγορίες κρατουμένων (ασθενείς, άτομα με αναπηρίες, υπερήλικες), οι οποίοι, εκτός από το βάρος της ποινής, φέρουν και το βάρος της πάθησής τους. Επιπρόσθετα, το άρθρο 110Α ΠΚ τροποποιήθηκε, προκειμένου να συμπεριλάβει όλες τις κατηγορίες πασχόντων ατόμων που αντιμετωπίζονται ενιαία στις παρούσες ρυθμίσεις, δηλαδή: α) κρατούμενους με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, και β) κρατούμενους με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω εφόσον εξαιτίας της αδυναμίας αυτοεξυπηρέτησής τους για λόγους υγείας η κράτησή τους σε κατάστημα κράτησης καθίσταται ιδιαίτερα επαχθής. Ειδικές διατάξεις ισχύουν για κρατούμενους με ποσοστό αναπηρίας άνω του 80% εφόσον το ύψος της επιβληθείσας ποινής είναι ιδιαίτερα μεγάλο, ενώ τροποποιήθηκαν και οι δικονομικές διατάξεις για την προσωρινή κράτηση ατόμων με σοβαρά προβλήματα υγείας (άρθρο 9 παρ. 4 και 5). Περαιτέρω, με την τροποποίηση του άρθρου 105 παρ. 7 ΠΚ επεκτείνεται ο ευεργετικός υπολογισμός ημερών ποινής για τις ομάδες των ασθενών κρατουμένων, ατόμων με αναπηρία, για τους παραμένοντες σε αστυνομικά κρατητήρια για μεγάλο

χρονικό διάστημα καθώς και για τους συμμετέχοντες σε θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης από ναρκωτικά.

- Τέλος, με το άρθρο 10 εισάγεται σειρά ρυθμίσεων που διευκολύνουν την επιλογή της απεξάρτησης και το δικαίωμα στη θεραπεία, μέσω τροποποιήσεων στην ισχύουσα νομοθεσία για τα ναρκωτικά (Ν. 4139/2013).

Στις 24 Δεκεμβρίου 2015 δημοσιεύτηκε ο ν. **4356/2015** (Α' 181) με τίτλο «**Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις**», με τον οποίο εισάγονται, μεταξύ άλλων, **τροποποιήσεις στον Ποινικό Κώδικα**. Πιο συγκεκριμένα:

- Με το **άρθρο 20** τροποποιείται το άρθρο 56 παρ. 2 και 3 του Ποινικού Κώδικα και παρέχεται υπό προϋποθέσεις η δυνατότητα σε κρατούμενες μητέρες ανήλικων τέκνων έως 8 ετών να εκτίσουν την ποινή τους ή τμήμα αυτής με κατ' οίκον περιορισμό και όχι με περιορισμό σε κατάστημα κράτησης, προκειμένου να βρίσκονται κοντά στα ανήλικα τέκνα τους κατά τα πρώτα κρίσιμα χρόνια της ζωής τους. Με την παροχή της δυνατότητας αυτής, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του βέλτιστου συμφέροντος του ανηλίκου, ενισχύεται η εναρμόνιση της σχετικής νομοθεσίας μας τόσο με τη διάταξη του άρθρου 21 του Συντάγματος, που ορίζει ότι η προστασία της οικογένειας, της μητρότητας και της παιδικής ηλικίας τελούν υπό την προστασία του κράτους όσο και με σχετικά κείμενα του Συμβουλίου της Ευρώπης, που συνιστούν την επιβολή ποινών εκτελούμενων στην κοινότητα, όταν πρόκειται για μητέρες κρατούμενες, κατά τρόπον ώστε αυτές να παραμένουν δίπλα στα παιδιά τους, ειδικά όταν η βαρύτητα του αδικήματος τους, σε συνάρτηση με το συμφέρον του ανηλίκου, το επιτρέπει.

- Με το **άρθρο 22** καταργείται η περίπτωση θ' της παραγράφου 3 του άρθρου 100 του Ποινικού Κώδικα, η οποία αναφέρεται στην «προσφορά ποσού, ύψους μέχρι δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ σε κοινωφελές ίδρυμα», ως περιοριστικό όρο – προϋπόθεση για την επιβολή από τα δικαστήρια του μέτρου της αναστολής υπό όρους και υπό επιτήρηση.

- Με τα άρθρα 38 - 45 εισάγονται οι παρακάτω **ρυθμίσεις σχετικά με το σωφρονιστικό σύστημα και τα καταστήματα κράτησης**: α) δίνεται η δυνατότητα διάθεσης κατασχεμένων ειδών σε καταστήματα κράτησης, ώστε να διατίθενται σε άπορους κρατούμενους, β) συστήνεται η νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την αναθεώρηση του Σωφρονιστικού Κώδικα, γ) τροποποιούνται οι προϋποθέσεις για τη μεταγωγή κρατουμένων στα αγροτικά καταστήματα κράτησης με σκοπό την ενίσχυση της λειτουργίας τους, δ) δίνεται η δυνατότητα εξ αποστάσεως φοίτησης κρατουμένων σε ΑΕΙ/ΤΕΙ με ηλεκτρονική επιτήρηση, ε) εισάγονται διατάξεις για την ενίσχυση της

σωφρονιστικής διοίκησης και ε) ρυθμίζονται θέματα της υπηρεσίας εξωτερικής φρουρήσης των καταστημάτων κράτησης.

• Ειδικότερα με το **άρθρο 41**, «χαλάρωσαν» οι προϋποθέσεις για την **μεταγωγή κρατουμένων στις αγροτικές φυλακές**. Τα αγροτικά καταστήματα κράτησης είναι ένας επιτυχημένος θεσμός που προετοιμάζει τους κρατουμένους για την ένταξή τους στον ομαλό κοινωνικό βίο μέσω της παραγωγικής εργασίας, της επαγγελματικής κατάρτισης και της ενίσχυσης του αισθήματος ευθύνης, του αυτοσεβασμού και της αυτοπειθαρχίας. Επιπλέον, οι κρατούμενοι εξασφαλίζουν ένα μικρό εισόδημα για τα προσωπικά τους έξοδα και συντομεύουν το χρόνο εγκλεισμού τους με τον ευεργετικό υπολογισμό ποινής λόγω εργασίας. Με τη ρύθμιση αυτή επιδιώχθηκε η αύξηση του αριθμού των καταδίκων που έχουν τη δυνατότητα να μεταχθούν για εργασία σε αυτά και κρίνονται κατάλληλοι, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η δημόσια ασφάλεια.

2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΡΙΑΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ

Μια από τις βασικές προτεραιότητες του ΥΔΔΑΔ είναι η αναβάθμιση της παρεχόμενης στους κρατουμένους εκπαίδευσης και γενικότερα η **ενίσχυση δράσεων εργασιακής, οικογενειακής, κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης για την προετοιμασία της αποφυλάκισης και την ομαλή επανένταξη**. Η εκπαίδευση των κρατουμένων αποβλέπει στην απόκτηση της βασικής ή την επέκταση της εκπαίδευσής τους σε ανώτερες βαθμίδες και αποτελεί ένα σημαντικό εφόδιο για την ομαλή επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο μετά την αποφυλάκισή τους. Στο πλαίσιο αυτό το ΥΔΔΑΔ συνεργάζεται σταθερά με το Υπουργείο Παιδείας, με σκοπό την από κοινού διαμόρφωση ενός σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε όλα τα καταστήματα κράτησης και την αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους κρατουμένους. Ήδη έχουν ξεκινήσει τη λειτουργία τους τρία νέα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (στο Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού, στο ΚΚ Δομοκού και στο ΚΚ Χανίων) και εξετάζεται η δυνατότητα άμεσης υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων με αμιγώς τεχνική κατεύθυνση, μέσω της λειτουργίας κατάλληλων προγραμμάτων μεταγυμνασιακής τεχνικής εκπαίδευσης και Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης. Επιπλέον, γίνεται προσπάθεια για την ανάπτυξη σχετικών προγραμμάτων τεχνικής κατεύθυνσης σε συνεργασία με τον Οργανισμό Ανάπτυξης

Ανθρώπινου Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Περαιτέρω εκδόθηκε η κανονιστική πράξη (ΚΥΑ 29809/2015, ΦΕΚ Β' 1368) για τον καθορισμό των προϋποθέσεων, του τρόπου και κάθε αναγκαίας λεπτομέρειας για την εξ αποστάσεως παρακολούθηση των μαθημάτων και εργαστηρίων, καθώς και τη συμμετοχή στις εξετάσεις των καταδίκων και υποδίκων φοιτητών και σπουδαστών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών της σχολής στην οποία φοιτούν.

Τέλος, ενισχύθηκαν οι επιμορφωτικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις εντός των καταστημάτων κράτησης σε συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες και δημιουργήθηκαν νέα επιμορφωτικά προγράμματα αξιοποιώντας τις διαθέσιμες συνεργασίες (δια βίου επιμόρφωση στο ΚΚ Ιωαννίνων, κατάρτιση σε κοπτική-ραπτική και χρήση Η/Υ στο ΚΚ Γυναικών Ελαιώνα Θηβών).

3. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΠΤΕΡΥΓΑ

Στο πλαίσιο της προώθησης **πολιτικών ανεξάρτησης** εντός των καταστημάτων κράτησης, τον Οκτώβριο του 2015 τέθηκε σε λειτουργία η ολοκληρωμένη θεραπευτική κοινότητα ΚΕΘΕΑ-ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ, η πρώτη θεραπευτική μονάδα που στεγάζεται σε αυτόνομη πτέρυγα, στο κατάστημα κράτησης Θεσσαλονίκης.

4. ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Κατά το έτος 2015 συνεχίστηκε η επεξεργασία του σχεδίου για την **αναδιοργάνωση των αγροτικών καταστημάτων κράτησης** και των παραγωγικών εργαστηρίων με σκοπό την ενίσχυση της επανένταξης και την αυτοχρηματοδότηση των δομών. Οι μεταρρυθμιστικές αυτές δράσεις προάγουν την αύξηση του ποσοστού απασχολησιμότητας των κρατουμένων και την απόκτηση εργασιακών δεξιοτήτων, ενώ αναμένεται ότι θα συμβάλλουν στην άμβλυνση του φαινομένου του υπερπληθυσμού των κρατουμένων.

5. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Για τη βελτίωση των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας **φροντίδας υγείας στα καταστήματα κράτησης** το ΥΔΔΑΔ βρίσκεται σε στενή συνεργασία με το ομόλογο Υπουργείο Υγείας και επεξεργάζεται σχέδιο συνολικών παρεμβάσεων προς την

κατεύθυνση του εξορθολογισμού του συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας στους κρατούμενους τόσο σε πρωτοβάθμιο όσο και σε δευτεροβάθμιο επίπεδο. Επίσης, έχει ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός για την ένταξη του Ψυχιατρείου Κρατουμένων Κορυδαλλού στο ΕΣΥ και εξετάζεται η αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών στο Νοσοκομείο Κρατουμένων.

Σ' αυτή τη βάση καταγράφηκαν και επανασχεδιάστηκαν όλες οι δομές υγείας στις φυλακές, όπως Ειδικά Περιφερειακά Ιατρεία και Ειδικά Κέντρα Υγείας. Επιπρόσθετα, βαίνει προς ολοκλήρωση η ανάληψη υπηρεσίας σε ιατρεία των καταστημάτων κράτησης της χώρας εννέα (9) γιατρών μετά από πρόσληψη ενώ γίνονται και βελτιώσεις στις υποδομές. Τέλος αναπτύσσεται συνεργασία με την Περιφέρεια Αττικής, την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας και άλλους φορείς για την οργάνωση προγραμμάτων παροχής υπηρεσιών υγείας σε καταστήματα κράτησης της χώρας.

6. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ/ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Η εκπαίδευση (αρχική και συνεχιζόμενη) του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης και των Υπηρεσιών Ανηλίκων & Κοινωνικής Αρωγής (ΥΕΑ & ΚΑ), αποτελεί βασική προτεραιότητα του ΥΔΔΑΔ με στόχο την ενίσχυση του προσωπικού και την αναβάθμιση του ρόλου τους. Ακολούθως, έχει αναπτυχθεί συνεργασία με το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης (ΕΚΔΔΑ) για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση προγραμμάτων δια βίου επιμόρφωσης εντός του 2016. Ήδη έχει ενταχθεί στον προγραμματισμό του ΙΝΕΠ η υλοποίηση δύο (2) εκπαιδευτικών τίτλων για το προσωπικό των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων & Κοινωνικής Αρωγής (υλοποίηση σεμιναρίων τον Μάιο – Ιούλιο 2016). Αντίστοιχα προγραμματίστηκε η λειτουργία της Σχολής Σωφρονιστικών Υπαλλήλων για τους υπαλλήλους των κλάδων ΔΕ Φύλαξης και ΔΕ προσωπικού εξωτερικής φρούρησης και βρίσκεται σε διαδικασία επανασχεδιασμού το σχετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Παράλληλα, σε συνεργασία με την Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) του Συμβουλίου της Ευρώπης θα πραγματοποιηθεί διήμερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους Διευθυντές των Καταστημάτων Κράτησης (υλοποίηση 25-26 Μαΐου 2016). Επιπρόσθετα, προωθείται συνεργασία με το Συνήγορο του Πολίτη αλλά και την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για την ενεργό συμμετοχή τους στα υπό σχεδιασμό

επιμορφωτικά προγράμματα. Τέλος, εξετάζεται η παροχή δια βίου επιχειρησιακής εκπαίδευσης στο προσωπικό φύλαξης και εξωτερικής φρούρησης των καταστημάτων κράτησης σε συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη & Δημόσιας Τάξης.

7. ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΜΕΤΡΩΝ

Από το Μάιο του 2015 έχει τεθεί πιλοτικά σε εφαρμογή ο **θεσμός του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση (βραχιολάκι)** κατ' εφαρμογή του Π.Δ. 62/2014. Το μέτρο της ηλεκτρονικής επιτήρησης είναι εξοπλισμένο με διττή αποστολή: τη μείωση του χρόνου στέρησης της ελευθερίας και την ομαλή επανένταξη. Με το Ν. 4356/2015 (άρθρο 39) αντικαταστάθηκε η παρ. του άρθρου 7 του Π.Δ. 62/2014 και ο θεσμός της ηλεκτρονικής επιτήρησης επεκτάθηκε και μπορεί να εφαρμοστεί πλέον και στις παρακάτω περιπτώσεις: α) Σε κρατούμενες που έχουν καταδικαστεί σε ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης και εκτίουν αυτήν στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών, οι οποίες δηλώνουν μόνιμη κατοικία στην Περιφερειακή Ενότητα Αττικής, εξαιρουμένων των νήσων που υπάγονται σε αυτήν. β) Σε υποδίκους για εγκλήματα, η ανάκριση των οποίων υπάγεται στην αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου Πειραιώς και του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, οι οποίοι δηλώνουν μόνιμη κατοικία στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης. Στους ανωτέρω συμπεριλαμβάνονται και οι υπαγόμενοι στην παράγραφο 3 του άρθρου 110Α του Ποινικού Κώδικα, οι οποίοι δηλώνουν κατοικία στην Περιφερειακή Ενότητα Αττικής, για να εφαρμοστεί σύστημα παρακολούθησης παραμονής στην κατοικία τους. Επίσης συμπεριλαμβάνονται και υπόδικοι ή κατάδικοι φοιτητές και σπουδαστές Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, που εδρεύουν στην Περιφερειακή Ενότητα Αττικής, στους οποίους χορηγείται άδεια με ηλεκτρονική επιτήρηση, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 58 του Σωφρονιστικού Κώδικα. Περαιτέρω έγιναν συστηματικές προσπάθειες ενημέρωσης του νομικού κόσμου για το νέο αυτό μέτρο εναλλακτικής έκτισης της ποινής με τη διοργάνωση ημερίδων στην Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη.

8. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ

Προκειμένου να ανταποκριθεί η χώρα μας στην διεθνή υποχρέωση που προκύπτει από τους «Ελάχιστους Βασικούς Κανόνες για τη Μεταχείριση των Κρατουμένων» των Ηνωμένων Εθνών (Κανόνες του Μαντέλα) του 2015 (άρθρο 54), στους «Ευρωπαϊκούς

Σωφρονιστικούς Κανόνες» του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2006 (άρθρο 30), καθώς και στην αντίστοιχη πρόβλεψη του Σωφρονιστικού μας Κώδικα (άρθρο 24 παρ. 2), η Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής ολοκλήρωσε το σχεδιασμό και την έκδοση ενημερωτικού οδηγού για κρατούμενους με τίτλο «**Το Αλφαβητάρι του Κρατούμενου**». Σκοπός αυτής της πρωτοβουλίας είναι να παρέχεται και πρακτικά η δυνατότητα ενημέρωσης των κρατούμενων για τους κανόνες ασφαλούς συμβίωσης καθώς και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους μέσα στη φυλακή. Ο οδηγός σχεδιάζεται να εκδοθεί εκτός από την ελληνική γλώσσα, στα αγγλικά, αλβανικά και αραβικά.

9. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΟΥ

Στο πλαίσιο της πολιτικής για φυλακές με ανθρώπινο πρόσωπο **δημιουργήθηκε χώρος οικογενειακών/παιδικών επισκεπτηρίων στο Κατάστημα Κράτησης Γρεβενών καθώς και ηλεκτρονικό επισκεπτήριο (μέσω skype)**, ενώ σχεδιάζεται και ειδικός χώρος οικογενειακών συναντήσεων. Ειδικότερα, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο εκτός των πτερύγων του καταστήματος, οι κρατούμενοι μπορούν να δέχονται τα παιδιά τους σε ελεύθερα επισκεπτήρια και χώρο ιδιαίτερα φιλικό προς τα παιδιά. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η μείωση των αρνητικών συνεπειών της φυλάκισης και η ενδυνάμωση των οικογενειακών σχέσεων, με τελικό βέβαια σκοπό την υποβοήθηση της ομαλής επανένταξης του κρατουμένου στο κοινωνικό, επαγγελματικό και οικογενειακό περιβάλλον. Ταυτόχρονα, το παιδί μπορεί να ωφεληθεί από την επαφή με τον κρατούμενο γονιό του. Ήδη ετοιμάζεται αντίστοιχος χώρος στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελεώνα Θηβών ενώ θα ακολουθήσουν και αλλού.

10. ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

Ξεκίνησε η καθημερινή **μεταφορά των φιλοξενούμενων νηπίων του Καταστήματος Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών** σε εξωτερικό Παιδικό Σταθμό με όχημα του καταστήματος κράτησης ενώ προωθείται και η δημιουργία βρεφονηπιακού σταθμού μέσα στο κατάστημα.

B. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Περαιτέρω, σε ό,τι αφορά το πεδίο αρμοδιοτήτων της Διεύθυνσης Αντεγκληματικής Πολιτικής, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα:

1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΡΩΓΗΣ (ΥΕΚΑ)

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο ν.1941/1991 (άρθρο 15 παρ.4 και 5), το Π.Δ.195/2006 (ΦΕΚ Α'199) και Π.Δ. 101/2014 (ΦΕΚ Α'168) οι ΥΕΚΑ έχουν ως αποστολή μεταξύ άλλων: α) τη συνδρομή και επίβλεψη ατόμων, τα οποία έχουν καταδικασθεί με αναστολή εκτέλεσης της ποινής τους υπό επιτήρηση (άρθρο 100 Π.Κ.) ή των οποίων η ποινή έχει μετατραπεί σε υποχρέωση παροχής κοινωφελούς εργασίας (άρθρο 82 Π.Κ.) ή έχουν απολυθεί υπό όρους (άρθρο 105 Π.Κ.), β) τον προσδιορισμό και την εξασφάλιση θέσεων κοινωφελούς εργασίας στις προβλεπόμενες στο άρθρο 82 παρ. 8 του Π.Κ. υπηρεσίες και γ) την υποβολή προτάσεων προς τον αρμόδιο εισαγγελέα για τον καθορισμό όρων κοινωφελούς εργασίας και την επίβλεψη τήρησής τους.

Βάσει των παραπάνω και ειδικότερα στο πλαίσιο της συνδρομής και της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των εποπτευόμενων κατά το έτος 2015, έγιναν ενέργειες και πραγματοποιήθηκαν δράσεις σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου από τις περισσότερες υπηρεσίες ΥΕΚΑ:

1) Στην ιατρική περίθαλψη

Συνεργασία με τη Δ/ση Κοινωνικής Πρόνοιας και σύνταξη κοινωνικών εκθέσεων για έκδοση βιβλιαρίου ασθενείας. Ενημέρωση για δημοτικά ιατρεία και ΜΚΟ που παρέχουν δωρεάν ιατρικές υπηρεσίες.

2) Σε τροφή και στέγη

Ενημέρωση για τους δημοτικούς φορείς (κοινωνικά παντοπωλεία, ενώσεις πολιτών) τα κέντρα κοινωνικής μέριμνας και τις ΜΚΟ για την προστασία ευπαθών ομάδων, τους ξενώνες φιλοξενίας αστέγων και παραπομπή στην κατάλληλη υπηρεσία.

3) Στην εργασία

Συνεργασία με τον ΟΑΕΔ και συμβούλους απασχόλησης και παραπομπή στο κατάλληλο πρόγραμμα κατάρτισης ή επιδοτούμενης απασχόλησης. Ενημέρωση για τρόπους αναζήτησης εργασίας και συνδρομή στη σύνταξη βιογραφικού και συμπλήρωση

αιτήσεων. Υποβολή προτάσεων στον εισαγγελέα για όρους παροχής κοινωφελούς εργασίας (ώρες και ημέρες) που προστατεύουν το δικαίωμα του παρέχοντος κοινωφελή εργασία στην αμειβόμενη εργασία και δεν διαταράσσουν την επαγγελματική του ζωή.

4) Στην ίση μεταχείριση και στην ισότητα ενώπιον των νόμων

Ενημέρωση για παροχή δωρεάν νομικής υποστήριξης και παραπομπή στη νομική υπηρεσία του Δικηγορικού Συλλόγου. Ενημέρωση των φορέων παροχής κοινωφελούς εργασίας της περιοχής ευθύνης της ΥΕΚΑ σχετικά με το θεσμό καθώς και για το δικαίωμα στην ίση μεταχείριση αυτών που παρέχουν κοινωφελή εργασία μέσα από την παροχή εξοπλισμού, τη συμμετοχή σε προγράμματα εμβολιασμού που ισχύουν για τους υπόλοιπους εργαζόμενους κ.α. Διεύρυνση των τομέων απασχόλησης για τους παρέχοντες κοινωφελή εργασία προκειμένου ο ΠΚΕ να τοποθετείται σε θέση εργασίας ανάλογα με την ηλικία, την υγεία, το επάγγελμα και τις δεξιότητές του.

5) Τέλος, πραγματοποίησαν Ημερίδες ευαισθητοποίησης-ενημέρωσης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σχετικά με το σχολικό εκφοβισμό και την πρόληψη της βίας στο σχολείο, την ορθή χρήση του διαδικτύου, για την σχολική συμπεριφορά και την σχολική πορεία των ανηλίκων και έγιναν παρεμβάσεις για την δωρεάν παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων από ιδρύματα φιλοξενίας ανηλίκων.

2. ΕΠΑΝΟΔΟΣ

Σύμφωνα με το ιδρυτικό Π.Δ. 300/2003 (ΦΕΚ Α'256) της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, σκοπός της είναι η επαγγελματική κατάρτιση, αποκατάσταση, οικονομική συμπαράσταση καθώς και η προετοιμασία και η προώθηση της εν γένει κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων και αποφυλακισμένων. Οι δράσεις/πρωτοβουλίες της στον τομέα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου κατά το έτος 2015, ήταν οι εξής:

1) Παρείχε σε 614 νέους ωφελούμενους και 30 ωφελούμενους προηγούμενων ετών συμβουλευτικές υπηρεσίες σε θέματα που αφορούν τη νομική, επαγγελματική και κοινωνική τους κατάσταση, την ψυχολογική τους στήριξη και την κοινωνική αρωγή. Επιπλέον, παρείχε στέγη, σίτιση, τηλεκάρτες και εισιτήρια στους αποφυλακισμένους για να διευκολύνει την ομαλή κοινωνική τους επανένταξη.

2) Υλοποίησε το 2015 σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης δράσεις επιμόρφωσης, κατάρτισης και επαγγελματικής αποκατάστασης αποφυλακισμένων και κρατουμένων, λειτουργώντας εργαστήρια κατάρτισης με διαφορετικό θεματικό αντικείμενο («ΜΠΟΡΩ ΚΑΙ ΕΓΩ») (μηχανολογία αυτοκινήτων,

ηλεκτρονικοί υπολογιστές, χειροποίητο κόσμημα και θεατρικό εργαστήριο) αναπτύσσοντας παράλληλα δράσεις επαγγελματικού προσανατολισμού και παρέχοντας υπηρεσίες ατομικής και ομαδικής συμβουλευτικής απασχόλησης.

3) Συμμετείχε στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα PEBBLE υλοποίησε εκπαιδευτικά μαθήματα μέσα στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού και πιο συγκεκριμένα στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας στο οποίο συμμετείχαν και ωφελήθηκαν 20 κρατούμενοι.

4) «Στοχεύοντας στο μέλλον –Δικαίωμα στη Στέγη και την Εργασία» συμμετέχει από 26/01/2015 σε δράση του Δήμου Αθηναίων με τίτλο «Πρόγραμμα για την Κοινωνική και Επαγγελματική Επανάταξη» με στόχο την εξασφάλιση στέγης, αλλά και την κοινωνική και εργασιακή επανένταξη αστέγων συμπολιτών μας.

5) Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ υλοποίησε και διαχειρίζεται το έργο: «Ηλεκτρονικές υπηρεσίες για τη διασύνδεση των αποφυλακισμένων με την κοινωνία» και λειτουργεί ηλεκτρονική πλατφόρμα πληροφοριών και δικαιωμάτων επανένταξης σε πέντε γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, ρώσικα, αλβανικά και αραβικά). Επί πλέον μέσα στο 2015 ξεκίνησε η λειτουργία της ηλεκτρονικής εκπαιδευτικής πλατφόρμας του φορέα, με εκπαιδευτικό υλικό ασύγχρονης τηλεκαίδευσης διάρκειας 50 ωρών (χειροποίητο κόσμημα, δημιουργία ΚΟΙΝΣΕΠ, ελληνική γλώσσα κ.α.)

6) Διοργάνωσε στις 12-13 Ιουνίου 2015 στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση ένα καλλιτεχνικό, εκπαιδευτικό και επιστημονικό αφιέρωμα με θέμα «**Η Τέχνη διώχνει τη σκιά του φόβου μέσα και έξω από τη φυλακή**» σε συνεργασία με το ΚΕΘΕΑ ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ, το 18 ΑΝΩ, το ΤΕΧΝΟΔΡΟΜΩ.

7) Υλοποίησε το πρόγραμμα «ΕΝΤΑΣΣΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΓΩ. Δράσεις ένταξης και ενσωμάτωσης νέων φυλακισμένων και αποφυλακισμένων στην ελληνική κοινωνία». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα περιλαμβάνει την ενίσχυση και ενδυνάμωση των νέων αλλοδαπών κρατουμένων και αποφυλακισμένων με στόχο την ομαλή κοινωνική τους ενσωμάτωση με δράσεις υποστηρικτικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα.

8) Με πρωτοβουλία της ΕΠΑΝΟΔΟΥ και την υποστήριξη της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου συγκροτήθηκε forum για την ανταλλαγή απόψεων, τον εντοπισμό και καταγραφή δυσκολιών και το συντονισμό των δράσεων σχετικά με την «Παροχή κοινωφελούς εργασίας και την κοινωνική ένταξη νεαρών παραβατών».

9) Συμμετείχε σε συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Φυλακών τα συμπεράσματα των οποίων αλλά και όλες οι εργασίες του περιλαμβάνονται στο έργο: «Από τις εθνικές πρακτικές στις ευρωπαϊκές οδηγίες: ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες για

τη διοίκηση των φυλακών» Marie Cretenot, European Prison Observatory, Antigone Edizioni.

IV. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

A. Με απόφασή του το Συμβούλιο Σπουδών της Σχολής ενέταξε στο Πρόγραμμα Σπουδών της Κατεύθυνσης της Πολιτικής - Ποινικής Δικαιοσύνης και στο πρώτο στάδιο κατάρτισης, έξι (6) δίωρα διδασκαλίας για κάθε τμήμα σπουδών, με **θέμα «Έλεγχος Συνταγματικότητας των νόμων και ατομικές ελευθερίες»**, έξι (6) δίωρα διδασκαλίας για κάθε τμήμα σπουδών, με **θέμα «Η ΕΣΔΑ στα πλαίσια της πολιτικής δίκης»**, εννέα (9) δίωρα διδασκαλίας για κάθε τμήμα σπουδών, με **θέμα «Συνθήκη της Λισαβώνας και Ποινικό Δίκαιο – Ε.Σ.Δ.Α. και Ποινική δίκη»** και έξι (6) δίωρα διδασκαλίας για κάθε τμήμα σπουδών με **θέμα «Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης»**, όπως συνημμένα φαίνεται, στο απόσπασμα του Προγράμματος Σπουδών, που επισυνάπτεται.

B. Με απόφασή του το Συμβούλιο Σπουδών της Σχολής ενέταξε στο Πρόγραμμα Σπουδών της Κατεύθυνσης των Εισαγγελιών, έξι (6) δίωρα διδασκαλίας για το τμήμα σπουδών της Κατεύθυνσης αυτής, με **θέμα «Έλεγχος Συνταγματικότητας των Νόμων και Ατομικές Ελευθερίες»**, έξι (6) δίωρα διδασκαλίας για το ίδιο ως άνω τμήμα σπουδών της Κατεύθυνσης αυτής, με **θέμα «Η ΕΣΔΑ στα πλαίσια της πολιτικής δίκης»**, εννέα (9) δίωρα διδασκαλίας για το τμήμα σπουδών της ως άνω Κατεύθυνσης, με **θέμα «Συνθήκη της Λισαβώνας και Ποινικό Δίκαιο – Ε.Σ.Δ.Α. και Ποινική δίκη»** και έξι (6) δίωρα διδασκαλίας για το αυτό τμήμα σπουδών με **θέμα «Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης»**, του πρώτου σταδίου κατάρτισης, καθώς και δεκαοκτώ (18) δίωρα διδασκαλίας για το ίδιο αυτό τμήμα, με **θέμα «Θέματα Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου – ΕΣΔΑ στο πλαίσιο της ποινικής δίκης»**, του δεύτερου σταδίου κατάρτισης, όπως συνημμένα φαίνεται, στο απόσπασμα του Προγράμματος Σπουδών, που επισυνάπτεται.

Γ. Με απόφασή του το Συμβούλιο Σπουδών της Σχολής ενέταξε στο Πρόγραμμα Σπουδών της Κατεύθυνσης της Διοικητικής Δικαιοσύνης, δέκα οκτώ (18) δίωρα διδασκαλίας για κάθε τμήμα σπουδών με **θέμα «Συνταγματικά δικαιώματα –**

Συνταγματικές ελευθερίες», είκοσι ένα (21) ώρες για κάθε τμήμα σπουδών με θέμα «Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)» και είκοσι τέσσερα (24) ώρες διδασκαλίας για κάθε τμήμα σπουδών με θέμα «Δίκαιο Αλλοδαπών α) κατά το διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό δίκαιο, β) ειδικά θέματα ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων», του δευτέρου σταδίου κατάρτισης, όπως συνημμένα φαίνεται στο απόσπασμα του Προγράμματος Σπουδών, που επισυνάπτεται.

Δ. Με απόφασή του το Συμβούλιο Σπουδών της Σχολής ενέταξε στο Πρόγραμμα Σπουδών των κατευθύνσεων της Πολιτικής – Ποινικής Δικαιοσύνης, της Διοικητικής Δικαιοσύνης και των Εισαγγελέων ημερίδα με θέμα «ΕΣΔΑ», του πρώτου σταδίου κατάρτισης, όπως συνημμένα φαίνεται στο απόσπασμα του Προγράμματος Σπουδών που επισυνάπτεται, καθώς και στο πρόγραμμα της ημερίδας που παρατίθεται και

Ε. Τέλος, στα πλαίσια της συνεχιζόμενης κατάρτισης της ΕΣΔι, διεξήχθη μία διημερίδα με θέμα «ΕΠΙΒΟΥΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΣΤΗΝ ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ», όπως συνημμένα φαίνεται στο πρόγραμμα της διημερίδας, που παρατίθεται.